

Valerij MOKIENKO
Petrohradská univerzita

DOI: 10.14746/bo.2020.2.10

Genetické, lingvokulturologické a diskurzní aspekty české paremiologie na ukrajinském jazykovém pozadí

L. I. Danilenko je jednou z uznávaných bohemistek. Je nejen autorkou řady monografií, článků a učebnic, ale také milujícím a inspirovaným apoštolem České republiky a její kultury na Ukrajině. Díky její monografii *Чеська пареміологія в генетичному, лінгвокогнітивному і дискурсивному висвітленні* a studijnímu průvodci *Kulturní paměť slova. Příručka české lingvokulturologie* si ukrajinští vědci a studenti výrazně rozšířili své představy o současné České republice. Referáty L. I. Danilenko na mezinárodních slavistických kongresech i na mnoha konferencích měly vždy pozitivní ohlas a přispěly k rozvoji světové bohemistiky.

Ve své nové monografii¹ se L. I. Danilenko soustředila na analýzu české paremiologie. Takový rozbor se provádí třemi způsoby: genetickým, lingvokulturologickým a diskurzním. Na jedné straně tedy autorka navazuje na dlouhodobou (počínaje XIV.–XV. století) národní tradici výzkumu a popisu paremiologie (S. Flaška, M. Červenka a J. Blahoslav, J. A. Komenský, J. Dobrovský, F. L. Čelakovský, V. Flajšhans, J. Zaorálek a další), na straně druhé ponořuje čtenáře do nejaktuálnějších a vyhledávaných lingvokulturologických a diskurzních teorií moderní lingvistiky.

Česká paremiologie není jen důležitou součástí národního folklóru a jazykovědy, nýbrž je také zdrojem obecných paremiologických a lingvokulturologických slavistických studií, jejichž základy položili její tři „apoštolové”, a to J. A. Komenský, J. Dobrovský a samozřejmě F. L. Čelakovský, jehož monumentální sbírka *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* se stala alfou a omegou české paremiografie a ideovým krédem jednoty „slovanského ducha“. Kulturologické myšlenky českých osvícenců a „buditelů” ožívají až dosud moderní lingvistiku a lingvokulturologii. Je zřejmé, že zejména v současnosti populární teorie tzv. „jazykového obrazu světa”

³ Typickou chybou bývá v odborném, popř. publicistickém stylu záměna pádů u předložky *vyjma*, která se místo akuzativu užívá převážně s genitivem (opět působením nesprávné analogie předložky *s výjimkou*).

¹ Л. І. Даниленко, *Чеська пареміологія в генетичному, лінгвокогнітивному і дискурсивному висвітленні*; Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут філології, НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – Київ: Вид. ім Дмитра Бураго, 2019. 439 с.

A. Wierzbické a jejich stoupců, a to jak svým názvem, tak i základními principy, představuje návrat ke knize J. A. Komenského *Orbis sensualium pictus*, vydané v roce 1658. Obháječi moderní kognitivní lingvistiky však bohužel velmi často zapomínají na tohoto svého předchůdce a odvolávají se především na teorie A. Humboldta nebo J. Lakoffa. L. I. Danilenko však opakovaně odkazuje nejen na paremiologické zkušenosti „učitele národů“ odrážející se v jeho sbírce *Moudrost starých Čechů za zrcadlo vystavená potomkům*, ale také zevrubně interpretuje ve své studii jeho pojetí (s. 19, 90–97, 142 a další). Zcela na místě je epistemologická připomínka autorky monografie týkající se významného přínosu patriarchy ukrajinské teoretické lingvistiky O. O. Potebni, jehož myšlenky se důsledně a přesvědčivě shodují s ideami V. von Humboldta (s. 20–21, 30, 38 atd.). L. I. Danilenko neopomíjí také mnohé etnolingvistické poznatky prezentované v pracích N. I. Tolstého a J. Bartmiňského.

Návrat k myšlenkám J. A. Komenského a O. O. Potebni s ohledem na výsledky moderní kognitivní vědy a lingvokulturologie umožňuje autorce rozvíjet vlastní interpretaci paremiologického obrazu světa. „Ми трактуємо паремійну картину світу як структуру смислів, створену окремими концептами, внутрішньо пов'язаними між собою“, kdy jasně a přesvědčivě formuluje svůj postoj (s. 373), přičemž odhaluje význam terminu *концепт* (*koncept*) a *інтерпретаційна семантика* (*interpretační sémantika*), které jsou pro ni důležité.

Právě v organické symbióze různých teorií, jež jsou mnohými současnými lingvisty opomíjeny, spočívá aktuálnost výzkumu L. I. Danilenko. Autorka dokázala představit originální a nový pohled na systém českých parémii jako jednotek „мовно-культурної свідомості та активні одиниці комунікації“ (jazykově kulturní povědomí a aktivní komunikační jednotky) (s. 10, 376). Tento pohled organicky zapadá do antropologické a komunikativně pragmatické orientace moderní lingvistiky, která odráží neupadající zájem o problematiku vzájemné interakce mezi jazykem a kulturou, myšlením a realitou. L. I. Danilenko považuje parémie jednak za akumulátory porozumění a uchovávání kulturních a historických zkušeností, jednak za regulátory aktivity lidské řeči určující specifičnost jejího komunikativního chování v diskurzu.

Záměrem výzkumu L. I. Danilenko bylo zodpovědět tři klíčové otázky:

- 1) Kde se parémie vyskytly?
- 2) Jaká je jejich podstata a v čem spočívá?
- 3) K čemu slouží parémie?

Tyto otázky a problematice jevy s nimi spojené jsou posuzovány komplexně, a to tak, že je postupně řešena řada specifických úloh: teoretické a metodologické hodnocení jazykových problémů výzkumu jazyka, kultury a myšlení, analytický přehled stavu lingvokognitivního paradigmatu v české lingvistice, stanovení hlavních etap studia a lexikografického popisu českých parémii a utváření terminologie české

paremiologie, demonstrace vlivu historických a kulturních zdrojů na český paremiologický fond, formulace kulturního konceptu na příkladu podrobné studie takových etických konceptů, jako jsou „dobro a zlo“, „tolerance“, „krása“, „čas“, „muž a žena“, popisy strukturně sémantické aktualizace parémii jako prostředku k výkladu komunikačních záměrů mluvčích v diskurzu a definice současného paremiologického fondu českého jazyka prostřednictvím sociolingvistického experimentu.

Řešení všech těchto závažných problémů je koncipováno do logicky uspořádané struktury celého výzkumu.

V 1. teoretické kapitole jsou parémie považovány za fenomén jazyka s přihlédnutím k lingvistickým vědám z období 19. až začátku 21. století, diskutím o místě frazeologie a paremiologie v jazykovém systému. Zde je také rozpracován terminologický aparát vlastního přístupu autorky.

Obsah 2. kapitoly je věnován pramenům, nejvýznamnějším etapám studia a lexikografickým popisům české paremiologie od 14. století dodnes. Autorka objektivně identifikuje čtyři hlavní období vývoje české paremiologie a paremiografie. Zároveň také správně upozorňuje na fakt, že takto podrobně zpracovaná analýza z hlediska historického byla navržena v evropské bohemistice poprvé. Pro jazykovou situaci v českém prostředí je koncepčně důležitý autorčin závěr, podle něhož se český paremiologický fond utvářel z překladů z latiny, němčiny a slovanských jazyků, obohacených i na základě české lidové mluvy.

V třetí kapitole je představeno antické a biblické dědictví české paremiologie, přičemž jsou zohledněny i vlivy německé a ukrajinské paremiologie.

Obsah čtvrté kapitoly nabízí širokou a živou paletu základních pojmů české paremiologie, které se staly determinanty kulturně významných konceptů, a to „dobra“, „zla“, „tolerance“, „krásy“, „času“, „muže a ženy“.

V závěrečné páté kapitole jsou české parémie interpretovány jako sociálně pragmatické jevy v souladu s moderními pojmy jako text, diskurs, precedens apod. Předmětem výzkumu je použití parémii v komunikačních situacích a v různých pragmatických funkcích.

Z hlediska teoretického otevírá L. I. Danilenko ve své studii nový přístup k analýze české paremiologie založený na lingvokognitologii a komunikativní pragmatice. Objektivně pak autorka chápe také parémie jako mikrotexty kultury odrážející verbální chování mluvčích v diskurzu. Odtud pramení i terminologické vybavení předložené studie, v níž je aplikováno a interpretováno mnoho moderních lingvistických konceptů. L. I. Danilenko pak považuje za nejdůležitější z nich dialektické opozice s charakteristickými znaky, jako například *норма* (*система, сформованість, регулярність, стереотип, стандарт, тяглість*), *антинорма* (*безсистемність, випадковість, нерегулярність, ініціативність, видозміна, відхилення, нестандартність, оригінальність*, s. 333–334). Přesvědčivě je prokázána výchozí pozice výzkumu, kdy synchronie v paremiologii není v protikladu k diachronii (s. 12, 76, 229,

369 atd.). Pozoruhodné příklady variant uvedených autorkou jsou skutečným důkazem vzájemné interakce jak pólů klasických z doby F. de Saussure, tak i opozičních.

Ačkoliv byly některé nové aspekty výzkumné činnosti L. I. Danilenko již výše v textu zmíněny, je zapotřebí také ocenit její inovativní přístup k diferenciaci paremiologie a frazeologie, kdy autorka přesně zachycuje české biblismy ve srovnání s ukrajinskými, rekonstruuje historicko-etymologickou sémantiku parémií, odhaluje vliv německé a ukrajinské paremiologie na češtinu, nastiňuje moderní paremiologické minimum češtiny atd. Nelze nesouhlasit ani s jedním z jejich uvedených závěrů:

Результати проведеного нами дослідження дозволяють по-новому оцінити ідею культурного смислу концептуального простору, структурованого чеськими пареміями. Суб'єктивний характер інтерпретації, конституйованої індивідуально-особистісним сприйняттям об'єктивної дійсності, заздалегідь припускає необмежену множинність рецесійних смислів. При цьому паремії відтворюють логіку не саму по собі, а реальне життя в його живому різноманітті й діалектиці окремого, часткового, спільного і загального (s. 377).

Prokazatelnost hlavních postulatů monografie spočívá v množství spolehlivě sebraného materiálu a extrahovaného z různých zdrojů. Publikace L. I. Danilenko obsahuje více než 15 000 českých parémií chronologicky zpracovaných z období od 14. do 20. stol. a materiály českého národního korpusu (mimočodem dosud nejobsáhlejšího mezi Slovany, jenž byl vytvořen z iniciativy frazeologa a paremiologa F. Čermáka a jeho spolupracovníků), které jsou spolehlivým základem pro vědecké zpracování z nejrůznějších hledisek.

Výsledky z komplexního sociolingvistického výzkumu realizovaného L. I. Danilenko v Praze a Brně (s. 343 a násl.) dodávají závěrům monografie spolehlivost a moderní „branding“. Na základě získaných odpovědí z autorčina dotazníkového šetření byla stanovena komunikační kompetence českých mluvčích. Statistické zpracování dat jí umožnilo dospět k tomuto závěru: ze 100 přísloví a pořekadel zahrnutých v dotazníku a extrahovaných z různých zdrojů bylo do paremiologického minima zahrnuto 29 jednotek. Zároveň byla potvrzena i data z výzkumného šetření F. Schindlera, což umožnilo L. I. Danilenko přesvědčivě prohlásit, že český „fragment parémijného minimumu dříve a patří do spільноєвропейського культурного простору“ (s. 367).

Jako autor slovníku *Antipřísloví ruského lidu* (spoluautor prof. H. Walter) s nadšením zdůrazňuje aktuálnost příslušných českých materiálů, jež byly extrahovány a správně analyzovány L. I. Danilenko. Ačkoliv je tento jev charakteristický pro všechny evropské jazyky, projevil se ve slovanských jazycích zvlášť intenzivně, a to po známých politických a ekonomických reformách a osvobození od cenzury. Samozřejmě existovala také v České republice antipřísloví v období „nerozvinutého socialismu“ – srov. variantu *Podle peří poznáš ptáka, podle ptáka – esenbáka*, kterou jsme spolu s J. Andrešem (budoucím profesorem Olomoucké univerzity) zaznamena-

li mezi českými turisty již v roce 1966. V současnosti se však hra s antipříslovími proměnila v silný proud lidové tvořivosti projevující se v literatuře, žurnalistice, médiích a přirozeně i v českém internetu (jenž proniká do literatury, žurnalistiky, médií a přirozeně i českého internetu). L. I. Danilenko analyzuje s vědeckou odpovědností tyto slovní hříčky, objektivně vidí ve své podstatě „dva protilehlé mechanismy: один намагається підпорядкувати зміст паремій системі, яка їм забезпечує впізнаваність, без чого акт комунікації не можливий, а інший – змінити цю систему і зробити нову структуру (антиприслів'я) носієм ілюктивної інформації“ (s. 34).

Studie L. I. Danilenko organicky zapadá do současných teoretických trendů moderní lingvistiky a zároveň nastavuje „pomyslný most“ ke spojení paremiologických otázek s tradičními metodami jejich výzkumu.

Je však zapotřebí poznamenat i řadu úspěšných soukromých pozorování L. I. Danilenko. Jde například o „triádovou“ klasifikaci, kterou navrhuje pro komunikační a situační strategie zaměřené na vyjádření českého rodilého mluvčího (s. 315–316); o distribuci tří typů parémií vypůjčených z latiny podle stupně invariantního obsahu a vnitřní formy (s. 145 a násl.) či o prohlášení o univerzálnosti protikladů konceptů „dobra a zla“ v paremiologii (s. 228–229).

Autorka se s nadšením ponořila do kulturologických podrobností, přičemž za variantní změnu ve složení parémií pokládá posun v realitách. Jedná se například o antické přísloví *Tunica propior pallio est*, které získalo nové formy artefaktů v jiných jazycích: čes. *Bližší košile než kabát* se starší verzí *Bližší košile než sukně* (srov. ukr. *Своя сорочка до мила ближча* atd.). Pro mne jako muže bylo zajímavé přečíst si popis pět set let starého dámského oblečení:

Середньовічний одяг під назвою *sukně* значно відрізнявся від того, що позначає це слово в сучасній чеській мові – „спідниця“. У XV ст. чеська *sukně* одержала новий нехитрий крій: спереду мала розріз і застібалася на гудзики (s. 156).

Po přečtení mi bylo dokonce líto, že moderní ženy si většinou oblékají džíny různých střihů a téměř nic se „se neupevňuje knoflíčkami / se nezapíná na knoflíčky“.

Některá místa knihy L. I. Danilenko se čtou se zvláštním potěšením, neboť představují skutečné paremiologické „třešničky na dortu“. Je přirozené, že tyto pasáže úzce souvisejí s česko-ukrajinskými jazykovými kontakty. Vždyť díky F. L. Čelakovskému se do fondu českých přísloví dostaly a hluboce v něm zakořenily některé parémie, viz např. *Kdo dbá, ten má – Хто dbає, той і має* (s. 221) nebo *Трп, козаче, будеš атаманом – Терпи, козаче, будеш отаманом* (s. 207–218). Historii posledního ukrajinismu L. I. Danilenko vypravuje jako skutečný paremiologický detektiv a sleduje jeho osud od prvních fixací v polovině XVIII. stol. ještě před použitím v románu N. V. Gogola *Taras Bulba* (1835) až do moderní revitalizace v české literatuře a v živé řeči.

S důrazem na nesporné vědecké přednosti recenzované monografie je možné učinit několik diskusních a kritických poznámek, které ovšem nemají vliv na celkové kladné hodnocení práce L. I. Danilenko.

1. Zdá se, že je možné diskutovat nad autorčiným řešením problematiky terminologického aparátu. Na základě pečlivého zkoumání bohatého zdroje termínů pro parémie v češtině (*pověst, přípovídka, gnóma, přísloví, adagium, maxima, parémie, pořekadlo, průpovídka, rčení, úsloví, sousloví, obrat, okřídlená slova* apod.) a ve východoslovanské tradici se autorka pokouší o vyvážení své terminologické sémantiky s moderními pojmy frazeologie. Na jedné straně zástupci širokého pojetí frazeologie (např. M. Čechová) začleňují do rámce této nové lingvistické disciplíny také přísloví jako *Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá; Mluvíti stříbro, mlčeti zlato*. Termín *поговорка* (*приказка, rčení*) pak zůstal buď mimo hranice frazeologie, nebo se používá jako synonymum pro tradiční termín *пословица* (*přísloví*). Např. D. Bittnerová a F. Schindler ve své sbírce přísloví označují za rčení takové parémie jako *Časy se mění, co bývalo není; Kdo nevěří, ať tam běží; Nějak bylo, nějak bude* apod. Nejednoznačně se v moderní paremiologii také užívá pojem *parémie* (*паремія*). L. I. Danilenko se snaží tyto terminologické nesrovnalosti uspořádat a navrhuje následující:

[...] фразеологія має вивчати виноградівську фразеологічну триаду – фразеологічні зрощення, єдності та сполучення. Об'єктами дослідження пареміології слід вважати прислів'я та приказки.

A dále:

Умотивований критерій їхнього розрізнення той, що прислів'я характеризуються переносним значенням, а приказки – прямим, пор. українські та чеські **прислів'я**: *Під лежачий камінь вода не тече; Робота не вовк, в ліс не втече; Хлад је најлепши лікар; Поздє быча хоніті; приказки* *Без труда нема плода; Всюди добре, де нас нема; Со нехсеє собє самѣти, нечії дригѣти; Вшуде добре, дома нејлєре* тощо. Таким чином, під терміном *прислів'я* розуміємо короткі влучні метафоричні народні вислови дидактичного змісту, з повністю або частково переносним значенням, що є сукупністю соціальних, універсальних або національних культурно-детермінованих знань і уявлень про об'єктивну дійсність. Під терміном *приказка* розуміємо короткі влучні народні вислови без переносного значення, що є сукупністю соціальних, універсальних або національних культурно-детермінованих знань і уявлень про об'єктивну дійсність. І ті, й інші – закінчені судження, тобто з погляду граматики є реченнями (s. 51).

Záměrně cituji tuto poměrně dlouhou citaci autorky, abych mohl vysvětlit svůj postoj k dané problematice. L. I. Danilenko přirozeně sleduje původní rozlišení přísloví (*пословица*) a rčení (*поговорка*), které navrhl patriarcha ruské paremiologie V. P. Žukov a jež převzali někteří moderní paremiologové (např. L. B. Savenkova). Nebudu zakrývat, že toto rozlišení považuji za kontroverzní od okamžiku, kdy jsem recenzoval sbírku přísloví V. P. Žukova v moskevském nakladatelství *Ruský jazyk*.

Přirozeně se každý autor velkého slovníku přísloví a rčení (*пословиц и поговорок, прислів та приказок*) setkává jak s praktickými obtížemi při přesném „klasickém“ rozlišení některých parémií do těchto dvou skupin, tak i se schopností zahrnout jazykové jednotky s podobnou strukturou a sémantikou do slovníků nebo sbírek, jež mají v zásadě paremiologický status, avšak ne zcela v souladu s jakoukoli vybranou definicí přísloví nebo rčení. Takovému pokušení podlehl také velký V. I. Dalj, který do své klasické sbírky s názvem *Пословицы русского народа* zařadil také pranostiky, znamení, pověry, hádanky a mnoho dalších parémií. Mimořádně jeho současník M. Nomis, autor monumentální sbírky ukrajinských parémií, zdůraznil určitou nejasnost předmětu popisu dokonce v samotném názvu své sbírky – *Українські приказки, прислів'я і таке інше* (Nomis 1864). Toto „i take інше“ („a všechno také jiné“) je příznačné, a to navzdory domácímu stylu tohoto názvu knihy.

Dosud se však nikomu nepodařilo předložit ani jedinou rozsáhlejší sbírku parémií, z jehož obsahu by bylo zcela vyloučeno „a všechno také jiné“. Odtud pramení i pokusy o detailní terminologický popis názvů popisovaného objektu. Nicméně však již od starověku existoval tento klasický tradiční rozdíl mezi příslovími a rčeními (*пословиц* a *поговорок*), kdy se v podstatě ztotožňuje *přísloví* s moderním termínem *фразеологічна́ jednotka* (v užším smyslu slova) nebo *idiom*. Právě toto pojetí se odráží v terminologii většiny evropských jazyků, srov. angl. *proverb* – *saying*, něm. *Sprichwort* – *Redensart*, fr. *proverbe* – *dicton*. Tato terminologie byla přejata také do českého názvosloví jako *přísloví* – *rčení*. Tohoto tradičního vymezení se striktně držel J. Zaorálek, jehož sbírka *Lidová rčení* vyšla již několikrát. Budeme-li podle mého mínění opouštět klasickou terminologickou tradici my, frazeologové a paremiologové, pak můžeme do této sporné problematiky zavést ještě větší zmatek.

Je zvláštní, že i samotná L. I. Danilenko, která přijala terminologické označení V. P. Žukova, vyjadřuje na stejný problém na jiném místě textu dialekticky zcela opačný názor:

Щоб уникнути термінологічної плутанини, В. П. Жуков навіть пропонував вилучити з термінологічного обігу термін «приказка» як аналог фразеологізму. Проте такі дії навряд чи виявилися б доцільними та ефективними через солідний історичний стаж терміна «приказка» та його певне зрощення з терміном «прислів'я» (здавна укладалися збірки прислів'їв і приказок, варіант «збірка прислів'їв та фразеологізмів» викликав би подив) (s. 44).

2. Vzhledem k výše uvedenému bych chtěl zpochybnit autorčinu tezi:

На нашу думку, на часі виокремлення пареміології з широкого кола фразеології в окрему лінгвістичну дисципліну, оскільки різні за своєю суттю лінгвістичні явища мають бути об'єктами різних наукових дисциплін (s. 373).

Netvrđím, že by takové rozlišení bylo k zahození, ale otázku bych položil jinak, v opačném pořadí. Jak se zdá, nikoliv paremiologii je třeba „відокремлювати від

фразеології“, нýбрž наopak frazeologii (zejména v jejím úzkém smyslu) „відокремлювати від пареміології“. Ve skutečnosti by měly být tyto termíny asi rozděleny podle jiného kritéria: *paremiologie* je folklórní a etnografický pojem, zatímco *frazeologie* představuje moderní lingvistický pojem. Ale jak jedna, tak i druhá disciplína mají téměř identický objekt popisu. Podíváme-li se totiž do čtyřsvazkového tezauru ukrajinské *paremiologie*, sestaveného M. M. Pazjakem (*Прислів'я та приказки*. Упорядник М.М. Пазяк. Київ: „Наукова думка“. Т. 1. *Природа. Господарська діяльність людини*. 1989. 479 с. Т. 2. *Людина. Родинне життя. Риси характеру*. 1990. 524 с. Т. 3. *Взаємини між людьми*. 1991. 440 с. Т. 4. *Українськ прислів'я, приказки та порвняння з лтературних памяток*. Упорядник М.М. Пазяк. Київ: Наукова думка, 2001. 392 с.), najdeme v něm prakticky všechny frazeologické jednotky, které jsou popsány v jiném fundovaném akademickém slovníku – *Фразеологічному словнику української мови* (Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Від. ред. В. О. Винник. Київ: „Наукова думка“, 2003. 1104 с.). Většina materiálu z první folklórní sbírky by mohla být bezpečně nazývána frazeologickým slovníkem (*фразеологічним словником*) a celý druhý soubor pak slovníkem ukrajinských rčení (*приказок*).

3. Co se týče *paremiologických germanismů*, L. I. Danilenko píše:

Дослідження впливу німецької мови на чеську пареміологію засвідчило, що цей процес мав менші масштаби в порівнянні з лексикою і фразеологію. Аналіз прислів'їв *Není šprochu, aby nebylo pravdy trochu / V každému žartu є доля правdu; Hlad (je) nejlepší kuchař / Голод найліпший кухар; Není kouře bez ohně...* та ін. засвідчив паремійні кальки, що потрапляли з німецької мови в чеську, як правило, через латинську мову. У складі чеських паремій є німецькі лексичні запозичення, які або адаптувалися в сучасній чеській мові і не мають чужоземних ознак, або перемістилися разом з паремією на периферію чеського паремійного корпусу (s. 220).

Podle mých vlastních pozorování (na základě analýzy *paremiologického materiálu* ve dvousvazkovém thesauru V. Flajšhanse, který jsem reeditoval společně s L. I. Stěpanovou) byl podíl přímého německého vlivu na obohacení českého *paremiologického fondu* stejný jako v oblasti slovní zásoby a frazeologie. To však probíhalo prostřednictvím doslovného překladu, kalkováním, často bez přímých stop germánských komponentů.

4. Dále uvedu ještě několik drobných připomínek. Při výčtu českých vědců, kteří se věnovali *paremiologii* (J. Mukařovský, M. Čechová, J. Bachmannová, F. Schindler, F. Čermák), se z nějakého důvodu autorka nezmiňuje o profesorce L. Stěpanové z UPOL (Univerzity Palackého v Olomouci), která zanechala významnou stopu v této oblasti bohemistiky. Mimochodem pak Franz Schindler, kterého L. I. Danilenko jmenovala mezi českými vědci, není Čech, ale německý profesor.

Výše uvedené komentáře, poznámky a návrhy se zjevně netýkají koncepčních principů recenzované knihy L. I. Danilenko, a proto ani nijak neovlivňují její vysoké hodnocení.

Na závěr je třeba zdůrazit, že autorka monografie svým výzkumem přesvědčivě prokázala vysokou filologickou kvalifikaci. Kromě toho svým vlastním příkladem vyvrátila jednu z beznadějně zastaralých českých *paremiologických moudrostí* (citují: „Zásady našich babiček“ *Sedávej, panenke, v rohu, budeš-li hodná, najdou tě „už dávno neplati“*) (s. 320). Autorka posuzované publikace neseděla v koutě tradiční *paremiologie*, ale statečně vylula do otevřených prostor moderní kognitivní vědy a lingvokulturologie. Jsem přesvědčen, že předložená monografie s názvem *Чеська пареміологія в генетичному, лінгвокогнітивному і дискурсивному висвітленні* je přínosná a bude jistě požadována jak ve vědeckém světě, tak i mezi pracovníky vysokých škol.

L. I. Danilenko nabízí ve své monografii komplexní analýzu významného, aktuálního a dosud nepopsaného vědeckého problému, sleduje historii české *paremiologie* a podrobně identifikuje její společný evropský původ i národní specifika. Autorka přesně a přesvědčivě systematizuje bohatý konkrétní materiál a demonstruje perspektivy zvoleného vědeckého tématu. Vysokou vědeckou hodnotu a kvalitu výzkumu zajišťuje L. I. Danilenko jednotou teoretické důslednosti a jazykové erudice.